

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 19Co/109/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3816200631
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 03. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Beáta Čupková
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2018:3816200631.1

Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beáty Čupkovej a sudcov JUDr. Viery Škultétyovej a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD. v spore žalobkyne O., zastúpenej M. proti žalovanému A., o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľských úverov a o zaplatenie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 400 eur, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prievidza, č.k. 10C/12/2016-80 zo dňa 22. septembra 2016, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o čiastočnej neplatnosti zmlúv o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 05.11.2013 a č. XXXXXXXXXX zo dňa 24.01.2014, o neplatnosti rozhodcovských zmlúv zo dňa 05.11.2013 a zo dňa 24.01.2014 a vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1.1 Okresný súd Prievidza napadnutým rozsudkom určil, že Zmluva o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 05.11.2013 je neplatná v časti, v ktorej medzi zmluvnými stranami bol dojednaný zmluvný úrok vo výške 39,15 % ročne - sumou 626,40 eur a administratívne náklady v sume 773,60 eur a RPMN vo výške 87,50 % ročne. Tiež určil, že Zmluva o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 24.01.2014 je neplatná v časti, v ktorej medzi zmluvnými stranami bol dojednaný zmluvný úrok vo výške 39,15 % ročne - sumou 114,19 eur a administratívne náklady v sume 155,81 eur a RPMN vo výške 98,60 % ročne, a že Rozhodcovská zmluva zo dňa 05.11.2013 a Rozhodcovská zmluva zo dňa 24.01.2014, uzavreté medzi zmluvnými stranami, sú ako neprijateľné neplatné. V časti o zaplatenie sumy 400 eur konanie zastavil a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v plnej výške. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že žalobkyňa sa žalobou domáhala určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľských úverov, ktoré jej boli poskytnuté žalovaným na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 05.11.2013 a zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 24.01.2014. Tvrdila, že predmetné zmluvy o spotrebiteľských úveroch neobsahujú náležitosti podľa § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch - údaj o výške splátok istiny úveru, úrokov a iných poplatkov, na základe čoho sa podľa § 11 ods. 1 písm. b) citovaného zákona považujú za bezúročné a bez poplatkov. Poukázala tiež na to, že v úverových zmluvách dojednaný zmluvný úrok vo výške 39,15 % ročne a RPMN vo výške 87,50 %, resp. 98,60 % sú neprimerane vysoké a označila ich za úžeru a za plnenie v rozpore s dobrými mravmi, ktoré je podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatné. Súčasne žiadala, aby sa súd z úradnej povinnosti zaoberal tým, či zmluvy o spotrebiteľských úveroch neobsahujú neprijateľné zmluvné podmienky. Žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 400 eur podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov. V priebehu súdneho konania v tejto časti (o primerané finančné zadost'učinenie) vzala žalobu späť, preto súd v tejto časti konanie zastavil. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie zistil, že dňa 05.11.2013 strany sporu uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX, predmetom ktorej bolo poskytnutie peňažných prostriedkov žalovanej v sume 1.600 eur, ktoré sa zaviazala splácať v mesačných splátkach po 250 eur po dobu 12 mesiacov. Zmluvný úrok predstavoval 39,15 % ročne, RPMN 87,50 %, odplata za poskytnutie úveru 1.400 eur, z toho administratívny poplatok 773,60 eur

a zmluvný úrok 626,40 eur. Na splatenie úveru žalovaná poukázala sumu 1.090 eur. Zmluvné strany súčasne dňa 05.11.2013 uzavreli rozhodcovskú zmluvu. Dňa 24.01.2014 strany sporu uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX, predmetom ktorej bolo poskytnutie peňažných prostriedkov žalovanej v sume 350 eur, ktoré sa zaviazala splácať v mesačných splátkach po 62 eur po dobu 10 mesiacov. Zmluvný úrok predstavoval 39,15 % ročne, RPMN 98,60 %, odplata za poskytnutie úveru 270 eur, z toho administratívny poplatok 155,81 eur a zmluvný úrok 114,19 eur. Na splatenie úveru žalovaná poukázala sumu 152 eur. Zmluvné strany súčasne dňa 24.01.2014 uzavreli rozhodcovskú zmluvu. Dňa 16.06.2016 bol Stálym rozhodcovským súdom zriadeným pri Asociácii pre arbitráž, so sídlom v Bratislave vynesený rozhodcovský rozsudok, sp. zn. SRSApA01302/16, ktorým bola žalobkyni zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX, uzavretej dňa 24.01.2014, uložená povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 198 eur, úrok v sume 219,60 eur, úrok z omeškania v sume 15,87 eur, poplatok v sume 155,81 eur, úrok vo výške 39,15 % ročne zo sumy 198 eur od 19.01.2016 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 198 eur od 19.01.2016 do zaplatenia, zmluvnú pokutu v sume 33 eur, trovy mediálneho konania v sume 167,53 eur, poplatok za upomienku v sume 10 eur a trovy rozhodcovského konania v sume 192,07 eur v mesačných splátkach po 100 eur.

1.2 Na právny vzťah zmluvných strán z oboch zmlúv súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, konkrétne ustanovenia § 1 ods. 1, ods. 2, § 2 písm. d), g), h), i), j), l) citovaného zákona, ako aj ustanovenia § 3 ods. 1, § 39, § 41, § 53 ods. 1, 2, 3, 5 Občianskeho zákonníka. Odkázal pritom aj na smernicu Rady č. 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ktorá bola podľa čl. II zákona č. 150/2004 Z. z. prebratá do slovenského právneho poriadku a na rozsudok Európskeho súdneho dvora z 27.06.2000 v spojených prípadoch C-240/98, C-241/98, C-242/98, C-243/98 a C-244/98. Podľa názoru súdu prvej inštancie žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na určení bezúročnosti a bezpoplatkovosti úverov, ktoré jej boli poskytnuté žalovaným, keďže bez takéhoto určenia by bolo jej postavenie voči žalovanému neisté, pretože nepozná skutočnú výšku svojich dlhov z úverových zmlúv, nevie, či úverovú istinu už nesplatila, či na strane žalovaného nevzniklo bezdôvodné obohatenie, potrebuje mať vyriešenú otázku, aký je jej reálny dlh. Jej postavenie sa tak stane istejším a nebude vystavená sankciám za neplatenie odplaty, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný niekoľkokrát menil výšku jej dlhov z úverových zmlúv, napríklad vo výzve na úhrade dlhu založenej v spise na čl. 33 (nedatovaná výzva) jej oznámil, že výška dlhu z úverovej zmluvy č. XXXXXXXXXX ku dňu 15.07.2015 predstavovala 3.310 eur a zo zmluvy č. XXXXXXXXXX sumu 987 eur, vo výzvach zo dňa 02.10.2015 ju vyzval k zaplateniu sumy 3.879 eur a sumy 1.155,89 eur, vo výzvach zo dňa 09.10.2015 už k zaplateniu sumy 3.929,43 eur a sumy 1.170,92 eur, ktoré značne prevyšujú celkovú sumu, ktorú sa zaviazala zaplatiť.

1.3 Súd prvej inštancie dojednanie administratívneho poplatku v sume 773,60 eur z poskytnutého úveru v sume 1.600 eur z úverovej zmluvy zo dňa 05.11.2013, ktorý predstavuje viac ako 48 % z hodnoty úverovej istiny, považoval za neplatné podľa § 39, § 41 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka pre rozpor s dobrými mravmi. Aj dojednanie administratívneho poplatku v sume 155,81 eur z poskytnutého úveru v sume 350 eur z úverovej zmluvy zo dňa 24.01.2014, ktorý predstavuje viac ako 44 % z hodnoty úverovej istiny, považoval za neplatné podľa tých istých ustanovení pre rozpor s dobrými mravmi. Celkové náklady žalobkyne súd považoval za úžeru, ktorá nemôže požívať právnu ochranu. Žiadať od dlžníka, ktorým je spotrebiteľ, náklady spojené s úverom dosahujúce viac ako 48 %, resp. 44 % výšky poskytnutého úveru, hodnotil súd prvej inštancie ako nekalú obchodnú praktiku, ktorá nemôže požívať právnu ochranu. Rovnako dojednanie zmluvných úrokov vo výške 39,15 % ročne (v sume 626,40 eur v úverovej zmluve zo dňa 05.11.2013 a v sume 114,19 eur v úverovej zmluve zo dňa 24.01.2014) považoval súd prvej inštancie za neplatné podľa § 39, § 41 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zmluvné úroky vo výške 39,15 % ročne sú neadekvátne k výške úverov a predstavujú viac ako tretinu z ich hodnoty, čo predstavuje plnenie v rozpore s dobrými mravmi. Zo štatistických údajov Národnej banky Slovenska súd prvej inštancie zistil, že priemerná úroková miera zo spotrebiteľských úverov pre kategóriu „domácnosti“ so splatnosťou do 1 roka v mesiaci november 2013 (keď bola so žalobkyňou uzavretá zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru zo dňa 05.11.2013) predstavovala 9,97 % ročne a v mesiaci január 2014 (keď bola uzavretá zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru zo dňa 24.01.2014) predstavovala 11,61 % ročne. Dojednané zmluvné úroky teda viac ako o 200 % prevyšujú priemernú úrokovú mieru zo spotrebiteľských úverov pre kategóriu „domácnosti“. Takto dohodnuté náklady a úroky, k zaplateniu ktorých sa žalobkyňa zaviazala, vykazujú znaky úžery. Totožný právny názor zaujal súd prvej inštancie aj vo vzťahu k určeniu RPMN vo výške 87,50 %, resp. 98,60 %. Zo štatistických údajov NBS za roky 2013

a 2014 bolo zistené, že v novembri 2013 RPMN pri úveroch splatných do 1 roka predstavovala 15,75 % a v januári 2014 bola 15,76 %. V úverových zmluvách, uzavretých so žalobkyňou, bola RPMN určená v rozpore s dobrými mravmi a je podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatným dojednaním.

1.4 K rozhodcovským zmluvám súd prvej inštancie uviedol, že v ich obsahu vzhladol nekalú podmienku. Ak rozhodcovská zmluva dáva na výber medzi štátnym a rozhodcovským súdom, ale pre prípad vyvolania rozhodcovského konania dodávateľom (ako to bolo v tomto prípade) sa musí spotrebiteľ podrobiť rozhodcovskému konaniu, nie je možné dodávateľovi poskytnúť súdnu ochranu, a to ani v rámci exekúcie, ak je exekučným titulom rozhodcovský rozsudok a oprávneným je dodávateľ. Rozhodcovské zmluvy považoval súd za nekalé z pohľadu ustanovení § 53, § 54 Občianskeho zákonníka, ako aj z pohľadu smernice 93/13/EHS a zároveň uviedol, že sú v rozpore s ustanoveniami § 6 ods. 1, § 8 a 9 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, a teda sú neplatné.

2. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie v celom rozsahu žalovaný a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolanie zdôvodnil ustanoveniami § 365 ods. 1 písm. d), f), h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Súd prvej inštancie rozsudok nedostatočne odôvodnil, najmä sa nevysporiadal s argumentáciou žalovaného, čím mu odňal možnosť konať pred súdom. Žalovaný je toho názoru, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neprijateľnosti podmienok, ani neplatnosti zmluvy o úvere. Výška odplaty pri poskytnutí finančných prostriedkov a výška úroku sú v zmluvách dostatočne jasne uvedené, teda klient musel vedieť posúdiť hodnotu protiplnenia a pri podpisovaní zmlúv mal vedomosť o tom, aká je cena úveru. Slovenské právo poplatkov za spracovanie zmluvy nielenže pripúšťa, ale aj výslovne uvádza. Pokiaľ ide o vyhlásenie úverov za bezúročné a bez poplatkov, nebol naplnený žiaden z predpokladov uvedených v zákone č. 129/2010 Z. z. Nariadenie vlády č. 87/1995 Z. z. definuje odplatu ako úrok, poplatky a akékoľvek iné odplatné plnenia alebo iné náklady, ktoré sú dohodnuté pri podpise spotrebiteľskej zmluvy, a ktoré sú spojené s poskytnutím peňažných prostriedkov, alebo vyžadované pri poskytovaní peňažných prostriedkov. Žalovaný je toho názoru, že úrok nie je odplatom pri poskytnutí peňažných prostriedkov, ale je odplatom, ktorá sa platí pri užívaní alebo v súvislosti s vrátením peňažných prostriedkov. Úrok nie je ani vyžadovaný pri poskytnutí peňažných prostriedkov, ale až po ich poskytnutí. V zmluve o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXX zo dňa 24.01.2014 je odplata pri poskytnutí peňažných prostriedkov vo výške 114,19 eur, čo predstavuje RPMN vo výške 98,60 %. V zmluve o úvere spotrebiteľ zoberal na vedomie, že výška priemernej hodnoty RPMN, platnej ku dňu podpísania tejto zmluvy, je vo výške 50,91 %. Z toho vyplýva, že výška odplaty pri poskytnutí peňažných prostriedkov je v súlade s nariadením vlády a neprevýšila dvojnásobok priemerných hodnôt RPMN. Pokiaľ ide o zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXX zo dňa 05.11.2013, zákon zakazuje retroaktivitu, a preto má žalovaný za to, že sa na neho zákon, ktorým sa určila maximálne prípustná odplata, nevzťahuje. Možno teda vychádzať iba z § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého odplata nesmie podstatne prevyšovať odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch. Dôkazné bremeno v otázke primeranosti odplaty znáša žalobca, nie žalovaný - musí preukázať, že v čase a mieste uzavretia zmluvy išlo o odplatu, ktorá výrazne vybočovala z trhového priemeru odplát poskytovaných inými subjektmi. Podľa citovaného ustanovenia § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 01.06.2010) je za merítko považovaná odplata obvykle požadovaná na finančnom trhu, t. j. nielen bankami, ale aj inými účastníkmi finančného trhu. Žalovaný poukázal na rozhodovacu prax, podľa ktorej u nebankových subjektov nemožno obvyklú výšku úroku odvodzovať od výšky úroku požadovaného bankami (napr. rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 12 Cmo 95/2005). K rozhodcovským zmluvám žalovaný uviedol, že išlo o samostatné nevýhradné rozhodcovské zmluvy uzavreté platne v zmysle § 3 a nasl. zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní. Rozhodcovské zmluvy síce boli neoddeliteľnou súčasťou zmlúv o úvere, avšak predstavujú samostatný dokument, ktorý je osobitne podpísaný žalobkyňou a žalovaným. Žalobkyňa v čase ich uzavretia nemala k ich obsahu žiadne výhrady, s rozhodcovskými zmluvami sa riadne oboznámila a zároveň vyhlásila, že bola pred ich uzavretím osobitne poučená o dôsledkoch ich uzavretia. V zmysle rozhodcovských zmlúv sa žalobkyňa so žalovaným dohodli riešiť všetky spory vzniknuté z predmetných zmlúv buď pred rozhodcovským súdom alebo pred príslušným všeobecným súdom. Preto neprichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 53 ods. 4 písm. r) Občianskeho zákonníka. Podľa žalovaného nešlo o situáciu, keď by rozhodcovská zmluva nebola individuálne dojednaná, nakoľko rozhodcovská zmluva nie je uzatváraná vždy. V prípade predmetných zmlúv išlo o individuálne dojednané podmienky a z dôvodu existencie samostatného dokumentu mal klient na výber, či sa rozhodcovského konania zúčastní alebo

nie. Rozhodcovské zmluvy boli teda podľa žalovaného uzavreté platne v zmysle právnych predpisov účinných v čase ich uzavretia.

3. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného uviedla, že tvrdenie žalovaného o odňatí možnosti konať pred súdom je nelogické, pretože súd ho riadne predvolával na pojednávania, ale on sa ani raz nedostavil. K otázke naliehavého právneho záujmu žalobkyňa odkázala na zdôvodnenie v napadnutom rozsudku, najmä na potrebu jednoznačne určiť výšku istiny, úrokov a ďalších poplatkov z úverových zmlúv. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje žalobkyňa za správne. Za spravodlivé tiež považuje, že žalovanému vráti iba istinu a nemusí uhrádzať platby navyše, ako sú neprimerané úroky a ďalšie premrštené sumy poplatkov.

4. V priebehu konania, avšak ešte pred vyhlásením rozhodnutia súdu prvej inštancie, došlo k zmene právnej úpravy sporového konania, keď dňa 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý okrem iného zrušil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (O.s.p.). V prechodných ustanoveniach (§ 470 ods. 1, ods. 2) CSP stanovil, že ak neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti s tým, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. V zmysle tohto ustanovenia odvolací súd postupoval podľa procesných ustanovení CSP.

5. Krajský súd v Trenčíne, ako súd odvolací, preskúmal vec v napadnutom rozsahu podľa § 379 a § 380 CSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP). Aj keď žalovaný v odvolaní uviedol, že podáva odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie v celom rozsahu, z obsahu odvolania je zrejmé, že výrok o zastavení konania v časti o zaplatenie sumy 400 eur žalovaný nenamietal, v tejto časti preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie nepreskúmal.

6. Pokiaľ ide o prvé dva výroky napadnutého rozsudku (určenie čiastočnej neplatnosti zmlúv o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX zo dňa 05.11.2013 a č. XXXXXXXXXX zo dňa 24.01.2014), súd prvej inštancie rozhodol o čiastočnej neplatnosti týchto zmlúv bez toho, aby určenie čiastočnej neplatnosti žalobkyňa požadovala. Žalobkyňa síce v odôvodnení žaloby okrem iného uviedla, že cena za úver je v rozpore s dobrými mravmi, avšak žalobný návrh (petit) smeroval výslovne k určeniu, že spotrebiteľské úvery, poskytnuté žalobkyňi na základe oboch uvedených zmlúv, sú bezúročné a bez poplatkov. V priebehu konania nedošlo k zmene žaloby v tom zmysle, že by žalobkyňa požadovala určenie čiastočnej neplatnosti predmetných zmlúv. Aj v záverečnej reči zástupca žalobkyne žiadal určiť, že úvery, poskytnuté žalobkyňi na základe predmetných zmlúv, sú bezúročné a bez poplatkov.

7. Žalobca ako „pán sporu“ (dominus litis) vymedzuje predmet konania opisom rozhodujúcich skutočností, uvedeným v žalobe, a žalobným návrhom (petitom). V žalobnom návrhu žalobca vymedzuje predmet konania po skutkovej i právnej stránke a týmto jeho vymedzením je súd v zásade viazaný. Aj keď konečné právne posúdenie je vecou súdu, a teda súd môže napríklad vyhovieť žalobe aj z iného právneho dôvodu, než uviedol žalobca v žalobe, súd je viazaný žalobcovým opisom rozhodujúcich skutočností a žalobným návrhom v tom zmysle, že nemôže v rozsudku priznať žalobcovi viac práv, než žalobca žiadal a ani nemôže rozhodnúť o iných skutočnostiach, než uviedol žalobca v skutkovom opise a v žalobnom návrhu.

8. Je pravdou, ako uvádza súd prvej inštancie v bode 24 odôvodnenia napadnutého rozsudku, že na (úplnú alebo čiastočnú) absolútnu neplatnosť právnych úkonov je súd povinný prihliadať z úradnej povinnosti, teda aj bez návrhu strán sporu. Je však potrebné rozlišovať medzi prihliadaním na neplatnosť právneho úkonu (v tomto prípade zmluvy) a vyslovením tejto neplatnosti vo výroku rozhodnutia. Súd je viazaný žalobným návrhom žalobcu (§ 216 ods. 1 CSP). Výrok rozhodnutia sa môže vecne (t. j. s výnimkou formulačných spresnení) odchýliť od žalobného návrhu (petitu), ako ho sformuloval žalobca, len v zákonom vymedzených prípadoch (§ 216 ods. 2, v spotrebiteľských sporoch aj § 298 ods. 1, 2 CSP; predtým § 153 ods. 2, 3, 4 O.s.p.). Pokiaľ teda v preskúmvanej veci žalobkyňa navrhovala určenie, že úvery, ktoré jej poskytol žalobca na základe predmetných zmlúv, sú bez úrokov a bez poplatkov, súd síce mohol ako predbežnú otázku riešiť aj prípadnú (absolútnu) neplatnosť oboch zmlúv, posúdenie zmlúv ako čiastočne neplatných sa však malo prejaviť vo výroku rozsudku, ktorý bol predmetom

žalobného návrhu. Určenie, že zmluvy sú čiastočne neplatné, ako to vyslovil súd prvej inštancie v prvých dvoch výrokoch napadnutého rozsudku, nie je len formulačné spresnenie navrhovaného petitu (či vyjadrenie tých istých skutočností inými slovami). Takýmito výrokmi súd prvej inštancie porušil zásadu viazanosti súdu žalobným návrhom (iudex ne eat ultra petita partium), čo predstavuje nesprávny procesný postup, ktorým súd znemožnil strane (žalovanému), aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Okrem toho odôvodnenie čiastočnej neplatnosti zmlúv rozporom s dobrými mravmi je nepresvedčivé, keďže súd prvej inštancie v odôvodnení okrem iného odkazoval na priemerné úrokové miery zo spotrebiteľských úverov podľa štatistiky NBS (bez uvedenia použitého prameňa, napr. konkrétnej webovej stránky NBS), pričom na webovej stránke NBS v sekcii „Priemerné úrokové miery z úverov obchodných bánk“ (www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-trhy/urokove-sadzby/priemerne-urokove-miery-z-uverov-obchodnych-bank) sú uvedené iné údaje, než na ktoré sa odvoláva súd prvej inštancie v bode 26 odôvodnenia. Preto odvolací súd ani nemohol riadne posúdiť odvoláciu námietku žalovaného, týkajúcu sa porovnávaní odplaty predmetných spotrebiteľských úverov s odplatom úverov poskytovaných výlučne bankami.

10. K výroku o neplatnosti rozhodcovských zmlúv odvolací súd uvádza, že podľa § 298 ods. 1 CSP súd môže v rozsudku, ktorý sa týka spotrebiteľského sporu, aj bez návrhu vysloviť, že určitá zmluvná podmienka, používaná dodávateľom v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou, je neprijateľná. Citované ustanovenie teda umožňuje súdu určiť vo výroku rozsudku neprijateľnosť (a v dôsledku neprijateľnosti aj neplatnosť podľa § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka) zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch, súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou. V tomto prípade však nešlo o zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve, ale o samostatné (rozhodcovské) zmluvy, ktoré by bolo možné považovať za zmluvné dokumenty súvisiace so zmluvami o spotrebiteľskom úvere, pokiaľ by takáto súvislosť bola preukázaná, resp. vyplývala z listinných dôkazov.

11. Teoretické právne posúdenie zmluvnej podmienky, ktorá formálne dáva obom zmluvným stranám na výber medzi štátnym a rozhodcovským súdom, ale pre prípad vyvolania rozhodcovského konania dodávateľom sa musí spotrebiteľ podrobiť rozhodcovskému konaniu, ako neprijateľnej zmluvnej podmienky, je síce správne (a je v súlade s najnovšou judikatúrou - viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24.04.2017, sp. zn. 3Cdo/1303/2015), avšak v preskúmvanej veci nie je zrejmé, na čom súd prvej inštancie založil svoj záver, že predmetné rozhodcovské zmluvy neboli individuálne dojednané. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je zrejmé, na základe čoho dospel súd k záveru, že „ustanovenie rozhodcovského súdu ... predchádzalo nepochybne aj samotnému rozhodnutiu žalobkyne si finančné prostriedky touto cestou obstaráť, čiže predtým, ako k uzatvoreniu zmluvy vôbec pristúpila“ (bod 38 odôvodnenia). Je možné sa len domnievať, že tento záver vyvodil súd prvej inštancie z toho, že obe rozhodcovské zmluvy boli uzavreté v rovnaký deň ako zmluvy o spotrebiteľských úveroch (čo však v odôvodnení napadnutého rozsudku uvedené nie je), pričom pokiaľ dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné dojednania sa nepovažujú za individuálne dohodnuté (§ 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka). V každom prípade súd prvej inštancie mal tento svoj záver uviesť a riadne zdôvodniť v odôvodnení rozsudku (ale aj v rámci predbežného právneho posúdenia veci na pojednávaní podľa § 181 ods. 2 CSP) tak, aby sa k skutkovým okolnostiam dojednávania zmlúv (a z toho vyplývajúcim záverom) mohol vyjadriť aj žalovaný. Ak tak súd prvej inštancie neurobil, záver o tom, že rozhodcovské zmluvy neboli individuálne dojednané (a tým aj právny záver o ich neprijateľnosti) je predčasný, resp. nedostatočne odôvodnený, čo predstavuje nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorým bolo žalovanému znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Vzhľadom k tomu, že súd prvej inštancie sa nezaoberal dôvodmi bezúročnosti a bezpoplatkovosti predmetných spotrebiteľských úverov tak, ako ich uvádzala žalobkyňa v žalobe a vzhľadom na nejasnosť dôvodov právneho posúdenia čiastočnej neplatnosti zmlúv o spotrebiteľskom úvere a neplatnosti rozhodcovských zmlúv ako neprijateľných zmluvných podmienok odvolací súd nemohol nedostatok procesného postupu sám napraviť, preto podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP rozsudok v napadnutej časti zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

13. V ďalšom konaní sa súd prvej inštancie bude zaoberať dôvodmi bezúročnosti a bezpoplatkovosti predmetných spotrebiteľských úverov, tak ako ich uviedla žalobkyňa a opätovne aj dôvodmi neprijateľnosti rozhodcovských zmlúv (prípadne aj iných zmluvných podmienok, ak také zistí), pričom v prípade návrhov strán (resp. v prípade potreby aj bez návrhu žalobkyne ako spotrebiteľa podľa § 295 CSP) vykoná k týmto otázkam dokazovanie. Vezme pritom do úvahy aj skutočnosť, že okrem rozhodcovských zmlúv boli v ten istý deň ako zmluvy o spotrebiteľskom úvere podpísané aj splátkové kalendáre a dohody o plnení v splátkach, pričom ročná percentuálna miera nákladov je v zmluvách o spotrebiteľskom úvere uvedená v podstatne inej výške než v dohodách o plnení v splátkach (§ 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z.).

14. Pre úplnosť odvolací súd k odvolacím námietkam žalovaného uvádza, že pokiaľ ide o naliehavý právny záujem žalobkyne na ňou požadovanom určení, stotožňuje sa s posúdením súdu prvej inštancie v tom, že naliehavý právny záujem je daný tým, že žalobkyňa potrebuje záväzné určenie výšky svojho dlhu voči žalovanému, keďže žalovaný vo viacerých výzvach, adresovaných žalobkyňi, uvádzal rôznu výšku dlhu (porov. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1MCdo 1/2009). Okrem toho podľa súčasnej úpravy § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. (s účinnosťou od 01.01.2018, bez prechodných ustanovení) sa spotrebiteľ môže pred súdom žalobou domáhať určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru, čo znamená, že naliehavý právny záujem už nie je potrebné preukazovať.

15. Pokiaľ odvolateľ tvrdil, že slovenské právo poplatok za spracovanie zmluvy nielenže pripúšťa, ale aj výslovne uvádza, nie je zrejmé, ktoré ustanovenie slovenského práva mal na mysli. Ak odkazoval na § 499 Obchodného zákonníka, toto ustanovenie neupravuje poplatok za spracovanie zmluvy (resp. administratívny poplatok, ako bol tento poplatok nazvaný v oboch zmluvách o spotrebiteľskom úvere), ale odplatu, resp. poplatok za dojednanie úveru. Podľa § 9 ods. 10 zákona č. 129/2010 Z. z. (v znení účinnom už v čase uzavretia oboch zmlúv) je však zakázané požadovať poplatok alebo náhradu nákladov za vedenie, evidenciu alebo správu spotrebiteľského úveru. O aký poplatok presne v predmetných zmluvách išlo, nie je zrejmé, avšak v prípade pochybnosti je potrebné prikloniť sa k výkladu, ktorý je priaznivejší pre spotrebiteľa (§ 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka). V každom prípade však nemožno súhlasiť s odvolateľom v tom, že úrok nie je odplatom pri poskytnutí peňažných prostriedkov. Tak úrok, ako aj akýkoľvek poplatok spojený s poskytnutím úveru, sú súčasťou celkovej odplaty, súčasťou celkových nákladov spotrebiteľa a musia byť zahrnuté aj vo výpočte ročnej percentuálnej miery nákladov, uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere.

16. Vzhľadom k tomu, že výrok o trovách konania pred súdom prvej inštancie je súvisiacim výrokom (§ 379 písm. aň CSP), odvolací súd súčasne so zrušením vyššie uvedených výrokov zrušil aj výrok o trovách. V novom rozhodnutí vo veci samej súd prvej inštancie znova rozhodne o trovách prvoinštančného konania, ako aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu jednomyseľne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancie. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).